

BOTANISKA NOTISER

UTGIFNE AF

N:o 3 & 4.

TH. M. FRIES.

1866.

INNEHÅLL: J. ÅNGSTRÖM, Några ord om Sveriges *Botrychia*. — N. J. ANDERSSON, On the Movements and Habits of climbing Plants. By Ch. Darwin. Referat. — A. FALCK, Om *Schedonorus serotinus* (Benneken), en för Svenska floran ny art. — K. J. LÖNNROTH och E. V. EKSTRAND, Bidrag i *Rumex*-frågan. — TH. M. FRIES, Nya Skandinaviska Lafarter. — Literatur-Öfvers.: Svensk botanisk literatur 1865.

1. Några ord om Sveriges *Botrychia*, i anledning af 9:de upplagan af Skandinavisk Flora af C. J. Hartman,
sammanskrifna af JOH. ÅNGSTRÖM.

Släktet *Botrychium* befinner sig i detta arbete på ungefärligen samma punkt som för ett decennium sedan. Utgifvaren tyckes, hvad detta släkte vidkommer, på denna tid hvarken hafva lärt något eller tagit notis om de angående detsamma utgifna afhandlingar; i motsatt fall skulle han icke hafva citerat Ruprechts namn vid *Botr. lanceolatum*, då Milde icke allenast i sitt utmärkta arbete: *Gefässcryptogamen in Schlesien* af år 1859 pag. 678 m. m. och i *Mantissa* pag. 759 och 761—2 utan äfven i *Botanische Zeitung* på flera ställen tydligen visat, att Ruprechts *Botr. lanceolatum* i *Symbolæ ad historiam et geographiam plantarum rossicarum* icke endast innefattar Gmelins art utan ock *B. boreale* och *matricariifolium*.

I långliga tider har det bland isynnerhet de svenske botanisterne varit praxis att i detta släkte antaga så få arter som möjligt, och när de gått till och med så långt, att de velat förena *B. lanceolatum* med *B. virginicum*, tyckes det, som det vore skäl att börja studera detta släkte i natu-

ren och derefter fördela dess arter och icke efter förutfattade fördomar på kammaren bilda s. k. arter. För underlättande af arternas skiljande torde de efter Milde kunna söndras i 2:ne utmärkta underafdelningar, nemligen i *Recticellularia* Mild. med öfverhudcellernas väggar raka, hvartill alla europeiska arter med undantag af *B. virginicum* höra, och i *Flexuocellularia* Mild. med öfverhudcellernas väggar bugtiga, hvartill bland europeiska arter ensamt *B. virginicum* hörer. Doktor Milde har förtjensten att först derpå hafva fästat uppmärksamheten i Botan. Zeitung von Mohl und Schlechtendahl 16 Jahrgang. N:o 9. Att således arter med så himmelsvidt olika byggnad som *B. lanceolatum* och *virginicum* icke kunna höra tillsammans, torde utan vidare ordande vara klart.

Recticellularia har Milde sedermera delat i a) *oblonga* med sterila bladet aflångt, fästadt på midten af stjelken, b) *parallela* med sterila bladet fästadt ofvan stjelkens midt med flikar sinsemellan parallela, c) *asymmetrica* med sterila bladet fäst ned på stjelken med asymmetriska flikar och slutligen d) *ternata* med sterila bladet fästadt vid basen, långt skafadt, första förgreningen ternat.

†. *Recticellularia*.

a) *Oblonga*.

Botrychium Lunaria L. med halffinånformiga småblad, hvilka, när de blifva delade, göra det solfjäderaktigt. Ehuru den allmännaste bland alla arterna, förekommer den dock i få och föga afvikande variationer.

Botrychium crassinervium Ruprecht sec. Milde. Med äggrunda eller runda, med trubbig spets försedda, inskurna småblad, alla med stark midternerv, hvarifrån 3—4 gånger gaffelformigt delade secundärnerver utgå.

Fig. Milde *Die Gefässcryptogamen Schlesiens, mantissa Tab. 55 fig. 10 och 11*. Huruvida denna form, hvaraf mig veterligen knappt mer än 4—5 exemplar finnas i herbarier förvarade, bör skiljas som art eller utgöra en utmärkt form

af någon förut känd art, torde svårligen, förrän flera exemplar blifvit funna och den i naturen närmare blifvit studerad, kunna afgöras.

Emellertid finnes äfven denna form i Sverige; ett exemplar, taget i Qvickjock af Profess. N. J. Andersson och ett vid Koddis i Umeå socken af Dokt. C. Håkansson, öfverensstämma fullkomligt med beskrifning och figur samt äro af Dokt. Milde erkända.

b) *Parallela.*

Botrychium boreale Milde. Det sterila bladet med spetsen oftast nående öfver axets bas, hjertlikt äggrundt eller triangulärt, småbladen oskaftade eller de nedersta kortskaftade och då horisontelt utbredda, de öfre upprätt utstående, äggrunda eller hjertlika, mer eller mindre spetsade, slutligen ovala, sammanflytande med den något utdragna bladspetsen; småbladens flikar utgörande ofta blott incisioner, vättande utåt, tätliggande, ifrån smal bugtig bas hastigt vidgade, omvänt äggrunda, breda, med svaga och sparsamma tänder, i spetsen trubbad eller afstympade, mot småbladsspetsen hastigt aftagande i storlek och bredd samt med densamma sammansmältande. Axen mer eller mindre skaftade och utbredda.

Var. *evolutum*. Det sterila bladet triangulärt med 4—5 mer eller mindre motstående och tättsittande småblad, hvilkas nedersta par äro kortskaftade, hjertlikt äggrunda, pinndelta med flikarne vättande utåt, mot spetsen bredare, trubbiga, afhuggna med en eller annan inskärning. Fig. Mild. loc. cit. Tab. 55 fig. 1.

Denna form förekommer mest af 6—7 tums längd med sterila bladet af 1—1½ tums bredd och 1½—2 tums längd; men jag eger ett exemplar af omkring 9 tums längd med sterila bladet af nära 3 tums bredd och öfver 3 tums längd. Sannerligen ett utmärkt *Botr. Lunaria!*?

Var. *intermedium*. Med 2—3 oskaftade, hjertlikt äggrunda småblad, med 1—2 djupare eller grundare, hvassa in-

skärningar på hvarje sida, flikarne bredare isynnerhet mot spetsen än hos föregående form.

Syn. *Botr. Lunaria* var. *adanthifolium* J. Å—m. Fig. Milde l. c. Tab. 51 fig. 175—7 och tab. 55 fig. 2.

Var. *rhombeum*. Småbladen rutformiga med få och djupa inskärningar. Syn. *Botr. Lunaria* var. *rhombeum* J. Å—m.

Var. *affine*. Sterila bladet med hjertlik bas aflångt, parbladigt, parbladen njurlika, spadlika, trubbiga, afhuggna, urnupna, sällan med en inskärning.

Exemplar af denna form, hvilken har en viss likhet med *Botr. Lunaria* men aldrig med det kan förenas, torde väl af en del författare anses som öfvergångsform till detsamma; men detta anser jag orätt, då parbladen sakna den halfmånlika formen och ibland 100:tals exemplar, som jag granskat lefvande i naturen eller torkade i samlingar, har jag aldrig varit i villrådighet, hvart exemplaret skulle hänföras. Böra dessa, som jag tror, väl skilda arter till en sammanslås, borde konsekvent med långt större skäl högst få arter i andra släkten t. ex. bland *Hieracia*, *Rubi* m. fl. antagas.

Botrychium matricariifolium Al. Braun. Af denna art finnas i Sverige alla af Milde anförda varieteter med undantag af forma *composita*. Dessutom har Dokt. C. Håkansson vid Koddis funnit en högst utmärkt form: var. *rotundilobum* J. Å—m. Det sterila bladet bredt äggrundt, de nedersta småbladen aflånga, de andra 2—3 paren mer eller mindre runda, pardelade, flikarne nästan runda, tättsittande, nästan täckande hvarandra med en och annan trubbig tand, slutfliken spadlik med en mindre djup inskärning på hvardera sidan om midten.

Unga af sporer nyligen uppkomna plantor utgöra min *Botrychium tenellum*.

Botrychium lanceolatum (Gmel. sub *Osmunda*, non Rupr.). Utom de olikheter, som åldern åstadkommer hos denna växt, har den högst få variationer.

Var. *dissectum* J. Å—m, med tredelt blad, småbladen

skaftade, till omkretsen triangulära, bipinndelta, flikarne utdraget lancettlika, parklufna, hvasst tandade. Axet utbreddt.

Var. *ambiguum* J. Å—m. Bladet tredelt, småbladen ovala, på yttre sidan med en mer eller mindre djup inskärning, uddbladet tripartit, uddfiken trubbigt tricuspdat. Denna form närmar sig i vissa fall till *Botr. boreale*, men hör dock tydligen till denna art. Den är samlad af C. Håkansson vid Torpshammar i Medelpad, der icke *Botr. boreale*, så vidt jag vet, finnes.

c) *Asymmetrica*.

Botrychium simplex Hitchc.

Syn. *Botr. Kaamenbergii* Klinmann.

Fig. Milde loc. cit. Tab 49 och 50 fig. 138—174.

Det sterila bladet skaftadt, utgående nära basen, icke nående till axets basis, asymmetriskt subrotundo-ovat otandadt eller cordato-ovalt med 1—2 mer eller mindre djupa inskärningar på hvardera sidan, lapparne afrundade breda asymmetriska.

Var. a) *simplicissimum* Lasch, b) *incisum* Milde och c) *subcompositum* Lasch äro funna i Sverige. Var. d) *compositum* Lasch med 3 från en punkt på stjelken utgående blad af likhet med var. b) har jag icke ännu sett från Sverige.

Som bekant är den funnen vid Silfåkra i Skåne af Bar. Gyllenstjerna, i Wermland i Nors socken vid sydöstra kanten af ett kärr, som ligger straxt venster om Malma herrgård, af Dokt. C. Reuterma, samt slutligen vid Söråker i Hässjö socken i Medelpad af Stud. B. Grafström.

Denna art kan aldrig förenas med *Botrychium Lunaria*, hvarifrån den är tydligen skiljd med det från basen utgående, skaftade, sterila bladet af asymmetrisk form. Lika litet kan den förenas med *Botrychium rutaceum* Sw., hvilket äfven i sina yngsta former har en helt annan bladform. Sedan jag nu sett 2—3 års gamla exemplar af *B. rutaceum* äfvensom Mildes figurer 166—73 i hans cit. arbete, är jag fullt öf-

vertygad om densammas arträttighet och måste förklara den för en af de utmärktaste i släktet.

d) *Ternata*.

Denna underafdelning, hvilken äfven har mer eller mindre asymmetriska småblad, skiljer sig från föregående med bladens ternata fördelning.

Botrychium rutaceum Sw.! Ehuru jag i N:ris 5, 6 af Botaniska notiser för år 1854 tydligen sökt visa, att denna art typiskt icke har mer än ett sterilt blad, då de 1—2 andra (undre) tillhöra ett föregående års vegetation, beskrives den ändå med 2, 3 sterila blad, hvarföre jag anser mig åter böra genomgå de, som jag tror, tydliga och solklara bevis för mitt påstående, som jag å anfördt ställe framställt:

1:o hafva knopparne aldrig mer än ett sterilt blad; 2:o) finnes ofta på bladstjelken af det undre sterila bladet märke efter det föregående årets fruktblad; 3:o) har det undre sterila bladet en annan vidfästning än det ofvanföre sittande, beroende derpå, att vid den nya örtens utväxande den genomborrar den gamla stjelkens bas; ty, då som man vet knopparne för flera kommande år äro inom hvarandra utbildade inuti stjelkens bas och vid utvecklingen genomborra den gamla stjelken, måste, om händelsevis någon del af föregående års vegetation ett kommande år qvarblifver, densamma slidformigt omgifva växtens bas. Detta gör alltid det undre bladet hos denna art och tillhör således ett föregående års vegetation. Milde vill pag. 695 i cit. arbetet jäfva detta mitt påstående under anförande, att båda bladen ofta på tyska exemplar äro helt friska och lifliga, hvilket förhållande jag icke heller vill förneka; men hans senare yttrande, att det ena (öfre) sterila bladet vanligen (alltid) är vidväxt fruktskäftet, under det att det andra (undre) alltid slidformigt nedlöper till roten, bevisar ju äfven, att detta senare blad äfven på tyska exemplar tillhör ett föregående års vegetation. 4:o) Bär det undre bladet vanligen genom sitt mer eller mindre vissnade utseende prägel af sin ålder.

De yngsta exemplar, jag sett af denna art, utgöras af ett njurlikt triangulärt trubbigt och grundt samt glest småsågadt blad med en till nära bladets midt gående inskärning på hvardera sidan af $1\frac{1}{2}$ linies bredd och $\frac{3}{4}$ linies längd på ett 2 tums långt skaft med en hårig och med en eller annan däld försedd, ärtstor, något hopplattad knöl vid rottrådarnes utgång från stjelken. Som detta exemplar visar slida vid basen, är det troligen icke första årets ört. Dernäst förekom exemplar med på ett 2 tums skaft sittande 3-fingradt blad, hvars något skaftade småblad voro triangelformigt rundade, hvar och ett knappt 1 linie långt och bredt, grundt och glest inskurna. Derefter kommer exemplar med dubbelt större blad af samma form, hvarefter blad med triangulär omkrets, hvars småblad äro mer eller mindre djupt inskurna af 3 liniers bredd och längd, alla sterila, samt slutligen exemplar med frukt och det sterila trefingrade bladet af nära 4 liniers bredd och 3 linier längd, hvars småblad äro skaftade hjertlikt ovata, djupt inskurna. Alla dessa former hafva den förr omtalade knölen vid roten och en längd af 2 tum. Hos det frukt bärande exemplaret är denna knöl betydligt större och mera aflång. Hos några exemplar fann jag denna knöl torr och hopskrumpnad och hos ett annat exemplar tydligt märke efter densamma, hvarföre jag icke med Milde vill anse denna med knöl försedda form såsom en särskild form eller variation, utan såsom varande örtens ungdomstillstånd, då genom någon tillfällighet eller normalt prothallium utväxt och kvarblifvit till en en sednare period. — Utom på fruktexemplaret har jag icke på de andra unga exemplaren kunnat upptäcka någon hårighet på andra delar än den omtalade knölen.

Dessa unga exemplar af *Botr. rutaceum* Sw. äro himmelsvidt skilda från hvarje af *Botrychii simplicis* former.

††. Flexuosicellularia Mild.

Botrychium virginicum Sw.

Till de i cit. Flora upptagna växtställen bör läggas Söråker i Hässjö socken i Medelpad, funnen af C. Håkansson.

Det minsta exemplar, jag sett af denna art, är $2\frac{1}{2}$ tum långt med ett en tum bredt och något mindre långt sterilt blad, hvars spets nästan mäter sig i längd med fruktbladet. För öfrigt är förgreningen densamma utom deri, att det sterila bladet blott är dubbelt pardelt.

Tillägg.

Bland de former af *Botrychia*, som jag för en tid sedan erhöll af Dr C. Håkansson, fanns bland andra en, som icke enligt min tanke kan föras till någon af de hittills kända svenska arterna, ja icke en gång till någon af Mildes underafdelningar af *Recticellularia*.

Dess beskrifning är som följer:

Botrychium brevifolium n. sp. Sterila bladet sittande straxt ofvan midten af stjelken, icke på långt när nående axets bas, oskaftadt, njurlikt trefingradt; småbladen från en bred bas hastigt vidgade, hjertlikt rundade, treklufna, fikarne omvänt äggrunda eller omvänt hjertlika, mot spetsen afhuggna, bugtbräddade. Fruktbladet sammandraget, vid basen dubbelt, sedermera enkelt pardelt.

Funnen vid Koddis i Westerbotten af C. Håkansson. Hela örten har en längd af 7 tum; 4 tum från roten sitter det sterila bladet, hvars bredd är $1\frac{1}{4}$ tum och längd 1 tum; 2 tum från det sterila bladet vidtager axet (fruktbladet), hvars längd är $1\frac{1}{2}$ tum.

Då denna form, ehuru endast funnen i få exemplar, så mycket afviker från alla hittills kända arter af detta slägte, har jag icke dragit i tvifvelsmål att framställa den som ny art, isynnerhet som den onekligen bör bilda en ny underafdelning af Mildes *Recticellularia*.

2. On the Movements and Habits of climbing plants. By Charles Darwin *).

Referat af N. J. ANDERSSON.

Det är bekant, att i senare tider den ryktbare engelske Naturforskaren Charles Darwin återupptagit den redan förut, företrädesvis af Lamarck, framställda läran om en skapelsens oafbrutna fortgång, om formernas ombildning under tiderymderens lopp och således äfven om obeständigheten af hvad vi vant oss att kalla arter i den organiska naturen. Dessa bestämmas nemligen efter de olikheter, vi uppfatta hos deras organer, och då nu dessa i den strid, som herrskar i hela den lefvande så djur- som växtverlden och der sjelfupphållelsekraften likasom skapar ständigt nya medel, måste lämpa sig efter de förändrade förhållanden, som betingas dels häraf dels af rörligheten i den oorganiska naturen, så måste, enligt denna åsigt, förändringar hos de lefvande formerna samt en alltmera ökad tendens till fullkomlighet och styrka deraf blifva följderna. Denna lära, säga somliga, framkallar således en godtycklig naturforkning, emedan den lemnar fritt spelrum åt allehanda tomma gissningar eller hypoteser om skapelsens utveckling förr och nu; den bekämpar, säges deremot å andra sidan, den subjectivitet, hvilken särdeles i nyare tider gjort sig gällande i fråga om artuppfattningen, i det att den föranleder till iakttagelser på något mera och högre än det lokala och tillfälliga. — Hurusomhelst härmed må anses vara, förnekas kan dock icke, att dessa ideer vållat mycken lifaktighet i discussionen om en af naturforskningens viktigaste principer; och då Darwin såväl i sina förut offentliggjorda skrifter *On the orgin of species*, *On the fertilization of Orchids*, samt i flera strödda uppsatser om växternas heterocitet (såsom hos sl. *Primula*, *Linum*, *Iytherum*

*) Journal of the Linnean Society IX, p. 1—118.

etc.) som ock i den nu ifrågavarande uppsatsen på ett särdeles omfattande sätt behandlat frågan om afsigtligheten i växtorga-
nernas former och förrättningar och huru dessa under förändrade
förhållanden kunna modifieras och med dem våra s. k. arter,
så har man trott, att en kort redogörelse härför kunde vara
af intresse, hvarvid dock endast det allmännaste och viktiga
gaste kan framställas och särdeles sådant, som läsaren lätt
tare kan hafva tillfälle att sjelf pröfva.

Darwin delar slingerväxterna i 1. sådane, som slingra
sig i spiral omkring ett stöd, 2. sådane, som uppstiga med
tillhjälp af känsliga blad, bladskäft eller bladspetsar, och 3.
sådane, som för slikt ändamål hafva klängen; hvartill kan
läggas sådane, som äro försedda antingen med hakar och
taggar eller med luftrötter, medelst hvilka de hjälpa sig upp
vid fasta föremål.

I. Växter, som slingra sig i spiral. Denna af-
delning innehåller utan tvifvel det största antalet af alla, och
derjemte de enklaste och mest ursprungliga. Betraktar man
en humleväxt (*Humulus Lupulus*), så finner man, att de
2—3 första ledstyckena (internodierna) äro enkla och upp-
rätta, men att det nästkommande böjer sig, då det ännu är
ungt, åt en sida och svänger sig som en urvisare rundtom-
kring med en snabbhet af 2 timmar 8 minuter för hvarje
hel svängning rundt om. Denna rörelse fortgår under väx-
tens hela lifsperiod, men hvarje internodium upphör dermed,
när det blir äldre. Ett fritt internodium, som noga observe-
rades, vände sig under 5 dagar, men stannade sedan; under
de första 24 timmarne märktes der blott en vindning, den
andra försiggick på 9 timmar, de följande på något mera än
3 timmar, den 9:de på 2 t. 30 m., den 30:de på 2 t. 8 m.
och med den 37:de vindningen upphörde rörelsen. Efter den
17:de vindningen hade ofvanpå ledstycket ett nytt bildat sig och
sedan derofvanpå ett 3:dje och mindre; från den 27:de till den
37:de vindningen voro således 3:ne internodier samtidigt svän-
gande, hvarvid de öfre, egande en längd af $9+6=15$ tum,
beskrefvo en krets af 19 tum i diameter. Så snart rörelsen

upphörde, blef internodiet upprätt och styft. — *Ceropegia Gardneri* hade på 31 tum tre långa och två korta internodier. Dessa behöfde 5—6 timmar för hvarje hel svängning, beskrefvo derunder en krets af 5 fot i diameter och en omkrets af 16 fot, så att toppen tillryggalade 32—33 tum i timman. Härvid blir stammen vriden i samma rigtning som vindningen sker, så att den efter den 37:de vindningen har vuxit 9 tum och snott sig 3 gånger. Mohl trodde derföre, att stammens vridning var det, som orsakade rörelsen; men innan någon vridning på stammen märktes, hade rörelsen börjat redan hos den unga växten, och ehuru *Lecontea* svängde under flera dagar, blef den blott en gång vriden kring sin egen axel. Det finnes dessutom ett stort antal växter, som väl svänga men ej äro vridna, såsom *Pisum sativum*, vissa *Clematis*-arter m. fl. och hos åtskilliga, såsom *Phaseolus*, finner man, att de olika internodierna äro snodda i olika rikting. Man har iakttagit, att växter bli vridna, när de slingra sig kring ojemna ytor eller röra sig fritt utan stöd, hvilket tvifvelsutan har till ändamål att bereda dem större styrka (likasom ett hårdt snoddt rep är stadigare än blott hoplagda trådar), att öfvergå ojemnheter vid sitt uppstigande eller bära sin egen tyngd, då de svänga fritt. Spetsen af en slingerväxt är ofta hakformigt böjd, och då denna svänger sig och till följe af sin ungdom böjer sig mera abrupt utåt, blir den företrädesvis tjenlig att gripa fast i det stöd, som skall komma växten att motstå stormarnes lösryckande våldsamhet.

Mohl antager, att slingerstammar ega ett slags otydlig irritabilitet. Detta anser Darwin af direkta rön ej alldeles bekräftas. Växter, som slingra sig kring stöd, visa alltid saktare rörelser än de, som svänga fritt. Rörelseförmågan, en tid förlorad, kan återvinnas, och den vridning, ett skott erhållit, bibehålles, äfven om stödet ur spiralen borttages. Egenomligt synes, att många växter, som alldeles icke slingra sig kring tjockare föremål, med begärlighet göra det kring smalare t. ex. en tråd, hvilket säkerligen kommer sig derutaf

att när skottet böjer sig kring ett ringa krökt föremål, det ej är tillräckligt starkt för att bibehålla sig på sin plats, när den sammandragande kraften går öfver till den motsatta sidan och derföre vid hvarje vindning söndras från sitt stöd. Ofta ser man mycket böjliga skott sammanslingra sig för att stödja hvarandra, ja hos *Sollya Drummondii* vända sig enskilda nedhängande skott helt plötslig om och vindas upp på sig sjelfva, och hos *Cryptostegia grandiflora* blifva vissa internodier, som i början voro böjliga och vridna, ifall de äro för svaga att slingra sig kring ett stöd, likasom på trots styfva och upprätta, frambringande sjelfva skott, som svänga sig i kretsande rörelser.

Snabbheten af dessa svängningar är alldeles icke beroende af växtens tjocklek. *Wistaria* har en stam, som blir vedartad, men svänger fortare än *Ipomæa* och *Thunbergia*. Sällan vrida sig växter af samma familj i motsatt riktning, hvilket dock iakttages hos Leguminosæ och Acanthaceæ; två species af samma släkte vrida sig icke i motsatt riktning, men väl ser man ofta, att olika individer af samma species (t. ex. *Solanum Dulcamara* och *Loasa aurantiaca*) slingra än med än mot solen, i början i en men senare i en annan riktning.

Tjockleken af de stöd, som uppbära slingerväxter, är mycket olika. I vårt klimat ega vi ingen växt, som slingrar sig kring träd, utom *Lonicera periclymenum*, och sällan har den tjockare stöd än 3—5 tum. Men i de tropiska trakterna förekomma de i så mycket större mångfald och yppighet; ty utan denna förmåga skulle många växter alldeles urståndsättas att nå ljuset och den fria luften, som der utestängas af urskogarnes jätteträd. Våra slingerväxter äro dessutom örter, och dessas utveckling under sin vegetationsperiod är ej nog snabb att bringa dem upp till en sådan höjd, att de kunna nå upp i trädens kronor eller öfver dem. Den kraft, hvarmed rörelsen sker hos en växt, är beroende af dennas allmänna helsa, men hos hvarje särskildt internodium är den oberoende af de andras. Denna rörelse hänmas

för en kort tid, om växterna förflyttas från en plats till en annan, t. ex. blott om de bäras från ett hus till ett annat, och säkerligen upphöra de i stormigt väder med sina slingringar; äfven förminskning af temperaturen nedsätter deras kraft, liksom ljuset, t. ex. blott invid ett fönster, ökar densamma, ehuru naturligtvis mycket olika hos olika växter.

Ett bevis på hvilka oregelbundenheter härvid kunna förefinnas ser man deri, att hos flera växter slingrar sig stammen men ej grenarne (t. ex. *Asparagus*), hos andra tvertom (*Tamus*); ibland blott nyskotten (*Combretum*); somliga bli slingerväxter blott undantagsvis, såsom i gynnsamt läge (t. ex. *Cynanchum Vincetoxicum*), andra blott genom odling (*Ceropegia*). De flesta *Phaseoli* äro slingerväxter, men vissa varieteter af *Ph. multiflorus* frambringa två slag af skott, somliga uppräta och tjocka, andra smala och slingrande. *Solanum Dulcamara* kan ofta ses växa som en upprätt buske, och när den förekommer midt i ett snår skjuter den upp sina grenar utan att slingra sig; men växande nära ett smalt och böjligt stöd, såsom invid stammen af en nässla, slingrar den sig rundt detsamma. Här ega vi sannolikt första stadiet i slingringsförmågan. Å den andra sidan ser det ut, som företedde *Tecoma radicans* prof på det sista spåret af en förlorad förmåga; denna växt tillhör nemligen en grupp, som är rik på slingerväxter, men den stiger upp med biträde af luftrötter såsom murgrönan; de unga skotten förblifva dock sällan orörliga, utan visa några tecken till oregelbundna rörelser, som ej kunna framkallas af förändringarne i ljuset.

II. Bladklättrare. Man har länge iakttagit, att åtskilliga växter klättra med tillhjälp af sina blad, antingen genom bladskafvet eller den utdragna medelnerven. Dessa former stå midt emellan verkliga slingerväxter och de med klänge försedda, och följande må af dem tjena som exempel. Hos *Clematis glandulosa* svänga de unga skotten motsols på 3 t. 48 m. De enkla breda bladen synes föga passande för rörelser; emellertid ser man, att hos unga blad äro skafven först uppräta, parallela med stammen, sedan böja de sig

sakta nedåt, förblifvande under en kort tid i rät vinkel mot densamma, hvarpå de böjas så mycket nedåt, att bladskifvan med spetsen böjd inåt bildar likasom en hake; träffa nu bladskäften något föremål, så förtjockas de mycket och bli starkare, nästan hårda. Hos *Clematis Viticella* (var. *venosa*) saknas helt och hållet den slingrande förmågan, men ungsnitten svänga sig; bladen äro stora, 3 par på sidan och ett uddblad, alla på långa skaft. Bladskäftet böjer sig nedåt som en hake i synnerhet med spetsen och är jemte småbladens (i synnerhet undersidan af uddbladets) skaft känsligt och har stor benägenhet att fatta i ett föremål i sin närhet; nå de intet, växa de upprätta. *Clematis flammula* har också föga svängande skott; bladskäften äro nedböjda och ha samma utseende som hos föregående art, alla äro ock känsliga, i synnerhet det i spetsen, men dock blott i yngre tillstånd, när bladskifvan är $\frac{1}{2}$ tum lång och bladskäftet ännu längre, ej såsom fullvuxne. De böja sig kring en sticka på 3 t. 15 min. och kvarblifva böjda, sedan de stått så i 24 timmar, äfven vid skakning, ja den minsta tryckning af något lätt föremål på bladytan föranleder de tjocka bladskäften att böja sig. Hos *Tropaeolum tricolorum* märker man, att det första böjliga skottet, som uppskjuter från knölen, svänger sig motsols på 1 t. 23 m., hvarefter alla grenarne fortsätta med samma rörelse. Tills växten nått 2—3 fot, har den inga blad utan blott smala fjäll (filaments) med spetsiga uddar, hvilka fjäll högre upp på stammen bli allt större samt få sina segmenter, tills de ändtligen framträda såsom verkliga blad. Dessa fjäll liksom skaften på de utvecklade bladen gripa vid minsta beröring och böja sig i en ring på 6 minuter, men det märkligaste med dessa organer är, att om de ej fattat tag i något, så stå de stilla och raka ett par dagar, tills de, likasom försvagade, börja oroligt oscillera, trycka sig intill stammen och omfatta den i brist på annat. De äro således att anse som en öfvergång till klängen. Hos *Trop. pentaphyllum* kröker sig bladskäftet vid vidröring på 6 min. och raknar upp igen efter 2-3 tim-

mar, men har det fattat ett stöd, så förblir det krökt beständigt. Hos arterna af detta slägte böjer sig också blomskaftet efter fruktbildningen nedåt och griper fatt i ett föremål. — *Maurandia semperflorens* har mycket gripande bladskaft och äfven blomskaft i yngre tillstånd, ehuru de utvecklas på grenar, som redan säkert fattat sitt stöd. *Solanum jasminoides* griper sitt stöd redan inom några dagar i kallhus, i ett varmt på 7 timmar, ja äfven när bladet är fullvuxet. Bladskaftet tilltager då alldeles utomordentligt i tjocklek och blir nästan vedhård, så att det ej kan slitas från sitt stöd och de förut skilda kärknippena i detsamma förenas likasom till en årsring alldeles som i stammens vedmassa. — *Fumaria officinalis*, *Adlumia cirrhosa* och *Corydalis claviculata* äro ock bladklättrare, ehuru bildande tydliga öfvergångar till dem, som äro försedda med klängen. Af växter, som klättra med tillhjälp af sina blads utdragna medelnerver eller spetsar, förtjena företrädesvis att nämnas *Gloriosa superba*, *Flagellaria indica* och arter af *Nepenthes*. Den förre af dessa är som yngre i stånd att stödja sig sjelf, men när den nått 10 tum ungefär, utbildas bladen med de känsliga medelnerverna som klängen; en fullvuxen planta, som ej behöfde bli högre efter blomningen, frambragte högst upp blad, hvilka ej voro känsliga. Hos *Flagellaria* kommer denna förmåga ännu senare. Detsamma är förhållandet med vissa af *Nepenthes*. Mohl säger att *Uvularia* klättrar lik en *Gloriosa*. — Växter, som höra till 8 familjer, äro nu kända att ega gripande bladskaft, och af 4 familjer känner man växter, som klättra med spetsarne af sina blad. Hos alla svänga sig de unga internodierna mera eller mindre regelbundet (några få kunna uppstiga slingrande kring ett stöd) och ändamålet härmed är helt naturligt att bringa bladen så, att de nå att fatta något närbeläget föremål. Med sällsynta undantag äro bladskäften känsliga endast som unga, och det på alla sidor, men olika i olika grad, ja till och med för tyngden af en liten knippa mjuk tråd; dessa bladskaft böja sig alltid mot den vidrörda eller tryckta sidan, och sedan de fattat i något föremål för

en liten tid, kunna de ej återvinna sitt ursprungliga läge; de tillväxa tvertom vanligen mycket i tjocklek, åtminstone på ena sidan, och blifva både starkare och nästan trähårda samt erhålla i vissa fall stammens inre structur. Stundom äro de först utvecklade internodierna ej svängande eller de först formade bladen känslige. Hos vissa arter af *Clematis* gör bladens höga utveckling och sjelfvilliga rörelser samt deras högst känsliga bladskaft den spontana rörelsen hos internodierna nästan öfverflödlig, medan hos vissa arter af *Tropæolum* det vill synas, som hade både den ena och den andra af dessa förmågor hos internodier och bladdelar blifvit försvagade; hos en art (*T. minus?*) äro de fullkomligen förlorade.

(Forts.)

3. Om *Schedonorus serotinus* (Beneken), en för Svenska Floran ny art.

Af ALF. FALCK.

Den art, hvars beskrifning jag går att meddela, har jag ej haft tillfälle att iakttaga i lefvande tillstånd och kan således icke dömma om dess arträttighet. Af somliga anses den blott som en varietet af *S. asper*, men då kännetecknen, så vidt jag funnit, äro goda och constanta och den af flera florister anses för egen art, tager jag mig friheten fästa botanisternas uppmärksamhet på densamma, så väl för att få dess arträttighet undersökt som ock dess geographiska utbredning närmare utredd.

Schedonorus serotinus (Beneken).

Syn. *Bromus serotinus* Beneken, Bot. Zeit. 1845 s. 724. *Schedonorus serotinus* Rostrup i Lange, Dansk Flora 3 Udg. s. 103. *S. asper* b) *serotinus* Ascherson, Fl. v. Brandenburg s. 860.

Bladen flera gånger bredare än stråt, alla bladslidorna håriga, de nedre kort och tätt styfhåriga, de öfre

med längre och glesare hår; vippan gles, något grenig, ensidig, i toppen lutande; de nedre vippgrenarne parvis ställda, utspärrade; småaxen jembredt lancettlika, 5—9-blommiga, svagt glänsande; öfre skärmfjället glatt; nedre blomfjället endast nedtill hårigt i kanten och på sidonerverna, upptill glatt; borsten rak, något kortare än sitt fjäll; ståndarknapparne violetta. Flerårig. Blommar mot slutet af Juli till in i Augusti.

Står i alla afseenden närmast *Schedonorus asper*, som dock genast skiljes genom de öfre bladslidornas glatthet. Bladen hos denna art äro dessutom något starkare håriga, vippan är mindre, med de nedre grenarne 3—6 tillhopa, småaxen smärre, grågröna, utan glans, öfre skärmfjället är längs sidonerverna beklädt med hår, undre blomfjället ända till spetsen starkt cilieradt, ståndarknapparne äro gula. Blommar tidigare än *S. serotinus* (på samma ställe ungefär 2—3 veckor tidigare).

Tagen af Hrr L. P. Holmström och Ivar Lyttkens på Öland vid Borgholm i Borga hage i småskog bland slånbuskar o. d. den 20 Juli 1863. Exemplar häraf finnas i Lunds Bot. För:s herbarium, inlemnade under namn af *S. asper*. — Är förut funnen i Tyskland flerstädes (enl. Garcke och Ascherson) samt i Danmark.

Anm. De figurer af *Schedonorus asper*, jag haft tillfälle att se, äro föga naturtrogna. Anderssons afbildning (i Skand. Gram. t. 3, f. 30) är bäst, men öfversta bladslidan framställes hårig och kanthåren på öfre skärmfjället äro ej utmärkta på figuren. Sv. B. f. 473, som af Hartman och Andersson med tvifvel citeras hit, föreställer snarare *S. erectus*. Fig. 461 i samma verk återgifver bättre habitus, men de kännemärken på skärm- och blomfjäll, som skilja *S. asper* och *S. serotinus*, kan man lika litet se på denna figur, som på Fl. D. t. 1382 eller Reich. I, t. 76, f. 1603.

4. Bidrag i *Rumex*-frågan.A. Ytterligare om den i Sjöstrands "*Calmar Läns och Ölands Flora*" omförmälda *Rumex* "*gentilis*."

Då ofvanberörda af mig gifna växtnamn på senare tiden blifvit föremål för Botanisternas uppmärksamhet och kritik, torde det tillåtas mig att öfver dess uppkomst samt omständigheterna vid dess publicerande här yttra några ord.

Vid excursioner i Calmartrakten under sommaren 1861 påträffade jag på flera ställen utmed vägarne växande en för mig dittills obekant *Rumex*-form, hvilken föreföll mig serdeles utmärkt för sin likhet med på samma gång *Rumex crispus* och *obtusifolius*, i hvilkas sällskap den stundom, men ej på alla ställen, anträffades, och mellan hvilka den kunde sägas vara en mellanform. Som jag här ej egde tillgång till något större botaniskt bibliothek, genom hvars anlåtande jag kunde få reda på, om växten förut blifvit namngifven och beskrifven, sände jag ett par exemplar deraf med åtföljande beskrifning till Herr Professor N. J. Andersson, hos hvilken jag anhöll att få veta dess namn, om detta någorstädes stod att finna, eller att i annat fall den öfverlemnade beskrifningen på växtformen måtte under namnet *Rumex gentilis* publiceras i "Öfversigt af Kongl. Wetenskaps-Academiens Förhandlingar", den enda Svenska tidskrift, uti hvilken små botaniska uppsatser nämnda år kunde införas, då "Botaniska Notiser" icke vidare utgäfvos (Jemf. Bot. Not. 1863 sid. 92). Professor Andersson hade då godheten att sända växt-exemplaren till Herr Akademie-Adjunkten F. Areschoug, hvilkens benäget lemnade upplysning, att växten var den rätta *Rumex cristatus* Wallr., verkligen också lika godhetsfullt meddelades mig. Som jag fått ett svar på min fråga, hvilket var för mig fullt tillfredsställande, och det så mycket mera, som den i Stockholmstrakten enligt Hartmans Flora förekommande s. k. *Rumex pratensis* Koch eller *R. crista-*

tus Wallr., af hvilken jag egde exemplar, förefallit mig serdeles tvifvelaktig (såsom i intet olik den i Calmartrakten ymnigt växande form af *Rumex obtusifolius*, som fått namn af *Rumex divaricatus* Fr.) och jemväl enligt Hartmans Flora skulle vara olik den Skånska formen af *R. pratensis* Koch, ansåg jag någon publication af mitt provisoriska namn med dertill hörande växtbeskrifning icke böra eller kunna ifrågakomma. Jag kunde nemligen icke föreställa mig, att Studeranden E. V. Ekstrand, hvilken jag på ett par excursioner gjort uppmärksam på ifrågavarande växtform, och för hvilken jag omtalat min skrifvelse till Prof. Andersson, äfvensom det svar jag från honom erhöll, skulle mig oåtspord gifva offentlighet åt en benämning, som jag endast under viss förutsättning, och i brist på annan lämpligare, ville skulle publiceras. Ej litet förvånad blef jag derföre, då jag i Sjöstrands någon tid derefter utkomna Calmar Läns och Ölands Flora fick se meranämnda *Rumex*-form omtalad under det af mig gifna och sedan förkastade namnet, samt försedd med icke blott min auktoritet och en beskrifning, som jag för min del ej fullt kunde gilla, utan ock med sannerligen i hög grad missledande synonymmer, antydande, att jag skulle hafva förut i bref omnämnt den med annat namn. "*R. gentilis* Lönnr." säges der nemligen vara identisk med "*L. gracilis* in litt. (*Oscylapathum*).“ Jag vill derföre härmed nedlägga min protest mot påståendet, att jag äfven varit auctor till dessa tvenne sednare benämningar, hvilka må stå på Herr Ekstrands räkning (som redigerat *Rumex*-släktets beskrifning i nämnda Sjöstrands flora), vittnande om mindre noggranhet i sättet att citera, då det första synonymet, *L.* (eller rättare *R.*) *gracilis*, enligt hvad af Herr Areschougs i sista numret af denna tidskrift införda uppsats tyckes framgå (se sid. 9), bort hafva tillägget "Fr. Areschoug in litteris", och det andra, rättadt till *Oxylapathum*, torde hafva bort bära Professor Fries' auctoritet.

Calmar den 28 Mars 1866.

K. J. LÖNNROTH.

B. *Tvenne Rumex-former.*

Med anledning af de yttranden, som i Bot. Not. för innev. är blifvit fällda rörande tvenne af mig i Herr Sjöstrand's "Calmar Läns och Ölands Flora" beskrifna former af växtsläktet *Rumex*, torde jag här få uttala mig i samma fråga.

1. *R. gentilis* Lönnr. (*R. gracilis* mihi in litt.)

Redan 1859 fästades min uppmärksamhet vid en i Kalmartrakten ymnigt förekommande *Rumex*-form, som i åtskilligt afvek från de i Hn. Sk. Fl. beskrifna. Koch's *Synopsis*, som sedan rådfrågades, hade ej heller någon fullt motsvarande form; ty *R. pratensis* Koch, hvilken den stod närmast, utmärkte sig genom långspetsade och syllika fruktfodertänder ("*dentibus... acuminatis subulatisque*") — något som alldeles icke öfverensstämde med formen i fråga, hvilken egde ojemnt småtandade fruktfoderflikar ("*laciniis... eroso-denticulatis*" — jfr B. N. 1866 pag. 7). (Denna karakter har i Kalmartrakten visat sig så konstant, att af de flera hundrade ex., jag varit i tillfälle att undersöka, intet enda egt den för Koch's *R. pratensis* här citerade, i Syn. kursiverade karakter! — Detta kännetecken, hemtadt från fruktfodrens inskärning, är, såsom bekant, mycket variabelt hos *R. obtusifolius*; men visar sig så mycket mera konstant i *R. crispus* grupp, till hvilken "*R. gentilis*" i karakterer mest närmar sig, ehuru dess habitus — de spärrade vippgrenarne och de åtskilda fruktgyttringarne — synes ställa den på gränsen mellan båda.) Då nu Koch derjemte såsom synonym till sin *R. pratensis* anförer *R. cristatus* Wallr., föranleddes jag att anse formen för att vara från dem båda skild och att på grund af dess slankiga, långt utdragna grenar benämna den *R. gracilis* — ett namn, som enl. Adj. Areschougs uppsats äfven af honom blifvit beagnadt för samma växt. Lektor K. J. Lönnroth, som äfven undersökt denna form, antog också dess åtskilnad

från berörde arter, och blef den af honom benämnd *R. gentilis* samt af mig under detta namn införd i Herr Sjöstrands ofvannämnda arbete. Visserligen hade Hr L. dessförinnan från Prof. N. J. Andersson erhållit bref med uppgift, att "*R. gentilis*" enl. Adj. Areschougs enskildta meddelande vore identisk med *R. cristatus* Wallr., men då ej uppgiften åtföljdes af något bevis, förlitade jag mig tills vidare på Koch's auktoritet. — Adj. Areschougs "*Adnotationes*" och Wallroths "*Sched. Crit.*" voro vid beskrifningens affattande mig fullkomligt obekanta*).

*) Genom Hr L:s enskildta meddelande underrättad, att protest af honom kommer att i Bot. Not. uttalas mot min åtgärd vid publicerandet af växten i fråga, och med ledning af hvad Hr L. då yttrade om protestens innehåll, torde jag härom få säga några ord. Önskligt vore, om de ock blefve de sista i denna för tidskriftens läsare helt säkert föga underhållande polemik.

Då jag på här ofvan anförde grunder publicerade oftanämnde växt, föranleddes jag af en viss "grannlagenhet" att tilldela namnet "*R. gentilis*" företrädet. Hade jag offentliggjort den under namnet "*R. gracilis*", hade åtminstone denna not varit öfverflödig. — Hr L:s påstående, att han skulle gjort mig uppmärksam på växten i fråga, har redan i texten fått sin rätta belysning; likaså det af Hr L. omnämnda bref från Prof. Andersson, hvars brist på bevis ej kunde förändra min mening. — Hvad beträffar åter de anmärkningar, som Hr L. behagat rigta mot mitt sätt att citera, kan jag upplysa, att de anförda "felen" tillkommit under tryckningen, ej tillhört mitt manuskript. I detta stod neml. *R. gracilis* in litt.! — med hvilket tecken jag, i likhet med ett stundom (t. ex. af Lange) användt uttryckssätt, ville antyda, att namnet blifvit af mig gifvet — men utropsteeknet har vid tryckningen blifvit förbiset. På samma sätt har "*Oxylapathum*" uppstått genom en förvexling af det skrifna x med se. Jag hade ej trott mig här behöfva lemna dylika upplysningar, helst Floran "hvimlar af tryckfel" och Hr L. enskildt af mig långt för detta blifvit underrättad om verkliga förhållandet — tvenne omständigheter, som vid protestens nedskrifvande icke torde varit Hr L. obekanta! — "Synonymen" (Sectio, ad quam "*R. gracilis*" referendus?) *Oxylapathi* uppkomst torde en hvar känna, som något studerat *Rumex*-slägtets historik, och torde derföre Hr L. ej behöfva befara, att denna benämning skrives på hans räkning.

Skulle Hr L. ej finna sig tillfredsställd med denna förklaring, må han söka orsaken dertill i sin egen uppsats!

Genom det af Adj. Areschoug i N:o 1 af Bot. Not. för detta år meddelade citat ur Wallroths egen beskrifning öfver hans *R. cristatus* har jag nu kommit till visshet derom, att "*R. gentilis*" är enahanda med denna växt. (Att den var identisk med den i förf. "*Adnotationes*" beskrifna *R. acutus* L., har Adj. N. J. Scheutz redan i B. N. 1863 på min begäran antydt). Men då förf. vill göra troligt, att *R. cristatus* och *R. pratensis* äro synonymmer, kan jag endast hänvisa till Koch's och Wallroths resp. diagnoser och till hvad jag i detta afseende här ofvan yttrat. Kan deremot förf. leda i bevis, att *R. cristatus* förekommer med den af Koch i Syn. uppgifne karakter för *R. pratensis* (något som jag aldrig iakttagit, men som ändock på andra orter kan vara möjligt), vill jag gerna gifva honom rätt äfven i denna sak — i annat fall torde det vara bäst att lemna *R. pratensis* derhän: detta namn har redan åstadkommit nog oreda, och torde botanisternas misstag i fråga om denna växt vara mycket att ursäkta! Måne ej slutligen *R. pratensis* kan vara en sydländsk, i våra trakter ej anträffad art?

2. *R. Areschougii* mihi.

I likhet med de flesta botanister i mellersta Sverige har jag länge antagit, att den *Rumex*-form, som nu af Adj. Areschoug blifvit benämnd *R. platyphyllus* och hvilken, såsom bekant, växer vid insjö- och åstränder i Mälare-trakten, var Hartmans ursprungliga *R. conspersus*. För flera år tillbaka fann jag på torra lokaler vid Kalmar en form, som egde en viss likhet i karakterer med nämnde art, men hvars habitus utvisade, att den tillhörde en helt annan formserie. En tid derefter erhöll jag af Prof. J. E. Areschoug benägen tillåtelse att genomse hans *Rumex*-samling och fann jag då ibland andra den här omnämnda formen, utan namn, insamlad vid Götheborg 1839. Till följe häraf och då intet mig bekant arbete omnämnt den, blef den tillsvidare under ofvanstående namn publicerad.

Med anledning af det i Bot. Not. 1863 N:o 2 anförda

utdrag ur förf:s "*Adnotationes*" har jag äfven i fråga om denna forms rätta benämning kommit till full visshet. Den är enligt min tanke identisk med *R. conspersus* Hn, sådan den på nämnde ställe blifvit beskrifven. Den eger neml. liksom denna alltid breda, platta blad och de fullt utvecklade inre hyllebladen n. njurlikt-hjertlika (bredden ofta mycket större än längden!), ojemnt småtandade, med en mycket tvär och kort spets — hvilket allt ej öfverensstämmer med *R. propinquus* J. E. Areschoug, sådan jag uppfattat den efter namngifvarens beskrifning (Bot. Not. 1840) och exemplar samt ett annat mycket expressivt sådant, mig meddeladt af Mag. Fr. Sandéén, att ej nämna förf:s beskrifning deraf i ofvannämnde utdrag. Att under sådana förhållanden förf. kunnat, med ledning af ett i Ups. Stud.-Corps' herb. förvaradt ex., hvilket hufvudsakligen legat till grund för min beskrifning på ifrågavarande form, anse den identisk med *R. propinquus*, torde endast kunna förklaras ur förf:s egen antydan, att "den typiska formen af *R. propinquus* ofta är ganska svår att skilja från *R. conspersus*" — något som jag ej varit i tillfälle att observera, enär *R. propinquus* ej blifvit anträffad vid Kalmar.

För öfrigt må här omnämnas, att de iakttagelser, som jag gjort rörande *R. conspersus* Hn och *R. cristatus* Wallr., fullkomligt öfverensstämma med de af Adj. Areschoug i Bot. Not. uttalade åsigtter. — Hvad *R. platyphyllus* angår, torde man ej begå något misstag, om man anser den (såsom ock förf. synes velat antyda) för en hybrid form af *R. Hippopathum* och *R. maximus*.

Kalmar i April 1866.

E. V. EKSTRAND.

5. Nya Skandinaviska Lafarter,

af TH. M. FRIES.

(Forts.)

51. *Biatora rufo-fusca* Anzi Cat. p. 76, Lich. rarior. Langob. n. 177. Denna hittills blott på fjällen i norra Italien samt på Grönland*) observerade art anträffades af mig 1864 på utdöda gräs- och moss-tufvor i Finmarken (t. ex. Kaafjord, Maasöe).

52. *Arthonia (Coniangium) apatetica* (Mass.). På yngre grenar af *Salix Caprea* först anmärkt af Stud. S. Almqvist i Upland (Tibble) och sedan af v. Pastor O. G. Blomberg i Nerike (Göthlunda). Förmodligen ej sällsynt i hela Skandinavien.

53. *Arthopyrenia stenospora* Kbr. Kinnekulle på ung glatt bark (F. Græwe).

54. *Melanotheca macularis* (Hampe). På barken af *Daphne Mezereum* förmodligen ej sällsynt; hittills blott anmärkt kring Upsala t. ex. i Godtsundabergen och vid Qvarnbo. Synes mig snarare böra föras till släktet *Melanotheca* än till *Microthelia*, hvarest den placeras af Massalongo och Körber.

55. *Collema ceranoides* (Borr.) Mudd (*C. ceraniscum* Nyl.). Denna lilla vackra och genom sina 4-sporiga asci**) från närstående arter lätt skilda art förekommer flerstädes på mossa (mera sällan på klippor) i Finmarken, ofta i sällskap med *Leciophysma Finmarkicum*. Jag har funnit den på strandslätterna vid Nässeby, Berlevaag och Maasöe samt på

*) Original-exemplar, benäget meddelade af A. v. Krempelhuber, visa tydligen, att hans *Lecidea aquilonia* tillhör denna art.

**) Denna art är dock ej den enda af våra *Collema*-arter, som eger blott 4 sporer i hvarje sporsäck. Ett likartadt förhållande eger äfven rum med *C. limosum*, ehuru den af alla författare beskrifves med 8 sporer; genom denna karakter är den lätt skild från alla *C. pulposi* former.

Flöjfeldet vid Tromsøe. Från Saltdalen finnes den i Sommerfelts herbarium.

56. *Leptogium byssinum* (Hoffm.) Zw. Denna lilla sällsynta art har anträffats af Herr J. A. Hartman på jord vid Ede by samt mellan Isbro och Åbo i Delsbo socken (Helsingland). — *Lept. tetrasporum* Th. Fr., hittills blott känd från en lokal i Helsingland, har jag anträffat på Slottsbacken vid Uppsala samt mellan Öjen och Klevstad i Gudbrandsdalen*).

57. *Pyrenopsis reducta* n. sp.: thallo effuso, tenui, verrucoso-areolato, areolis minutis, laxe adhærentibus, subtilissime granulosis, fusco-nigricantibus, humidis rufescenti-fuliginosis, superne e glomerulis gonimicis majusculis rubricosis contextis, intus gonidia læte viridia multoque minora copiosa foveantibus; apotheciis minutis (diam. usque ad 0,3 mm.), disco planiusculo, atro, opaco, margine tenui elevato; paraphysibus haud bene discretis; gelatina hymenæa imprimisque apicibus ascorum jodo coeruleo l. violascenti tinctis colore; sporis octonis, ellipsoideis l. ovoideis, 0,008—11 mm. longis et 0,005—6 mm. latis.

På klippor på Flöjfeldet vid Tromsøe sparsamt.

Utän tvifvel närmast slägt med *P. granatina* (Smrft.), men skild genom alla delars mindre storlek, den mörka thallus, de svarta opaca frukterna o. s. v. Till yttre utseendet påminner den mer om *P. granulifera*.

58. *Pyrenopsis subareolata* Nyl. På granit-klippor vid Årängen i Göthlunda socken, Nerike, anträffad af v. Pastor O. G. Blomberg. Den af Nyl. beskrifna formen afviker enl. orig.-exempl. från Vire i Normandie (Pelvet) genom en

*) I *Lich. Scandin.* beskriver Nylander en *Lept. firmum* n. sp. Enligt orig. exempl., benäget meddelade af upptäckaren, Dr. Græwe, är denna emellertid icke något annat än en *forma dispersa* af *Collema plicatile* (Ach.), hvilken art äfven eger ett stratum corticale cellulosum, ehuru ofta ganska otydligt; på grund häraf torde den lämpligast böra hänföras till släktet *Leptogium*, till hvilket den utmärkta *C. rivulare* Ach. äfven hörer. — Såsom anmärkningsvärda lokaler må nämnas: *Lept. palmatum* (Huds.) Christiansand (M. N. Blytt) och *L. albociliatum* Desm. Kongshavnsfjeldet vid Altenfjord.

slätare, tydligare areolerad skorpa, men apotheciernas inre delar öfverensstämma. Emellertid torde vår svenska form förtjena ett eget varietets-namn: *β. impolita*.

59. *Pyrenopsis cæsiella* n. sp.: thallo effuso, sat tenaciter adfixo, noduloso-areolato, supra subpulverulento-scabro, sicco cæσιο, humido fuscescenti-fuligineo, glomerulis gonimicis superficialibus olivaceis; apotheciis . . . (nondum visis); spermogoniis innatis, spermata foventibus oblonga, 0,003—4 mm. longa et 0,001 mm. circ. lata, sterigmatibus subsimplicibus infixæ.

På klippor vid Drivstuen (Dovre), ofta täckande långa sträckor.

Ehuru den ännu ej är funnen med frukt, har jag ej tvekat att uppställa den som en ny art, genom skorpans färg lätt skild från alla sina hittills kända samslägtingar. Närmaste förvantskap eger den med *P. lignyota* (Wnbg.).

Genom detta tillägg af 3 för vår flora nya arter äro af detta intressanta slägte nu hos oss kända 10 arter*), neml. *P. pulvinata* (Schær.) (= *Collema hæmaleum* Smrft.), *granatina* (Smrft.), *reducta* Th. Fr., *subareolata* Nyl., *hæmatopis* (Smrft.), *grumulifera* Nyl., *ocellata* Th. Fr., *lignyota* (Wnbg.), *cæsiella* Th. Fr. och *Flotowiana* (Hepp)**). Dessutom ega vi tvenne andra arter: *P. iocarpa* Nyl. och *permiscens* Nyl., hvilka väl till thallus öfverensstämma med

*) *Poroscyphus areolatus* Kbr. (= *Collema furfurellum* Nyl.), hvilken jag förut felaktigt fört till detta slägte, afviker genom thalli helt olika byggnad. Deremot tvekar jag knappast, att den mig obekanta *Collema granuliforme* Nyl. är en *Pyrenopsis*, så mycket mindre som *Coll. furfureum* Nyl. (Flora 1865 p. 353), som säges vara "affine *C. granuliforme*", enl. orig-exempl. är en uppbär *Pyrenopsis*.

**) Denna till de mest olika släkten och grupper hänfödda art, som troligen med större skäl bör bära species-namnet *thelostoma* (Harrim.), är jag nu fullt förvissad vara en verklig *Pyrenopsis*. Genom behandling med utspädd ättiksyra kan man befria dess thallus från det täckande kalkgruset och den visar sig då bestående af mycket små, spridda, svartbruna gryn, sammansatta af olivfärgade gonidii-klumpar. Äfven spermogonier hafva anträffats, till sterigmata och spermata fullkomligt öfverensstämmande med andra *Pyrenopsis*-arters.

detta slägte, men som afvika apotheciis endocarpeis, perithecio subgloboso obscure colorato, sporis dyblastis, spermatiiis elongatis, acicularibus, rectiusculis vel curvatis, då de ofvan anförda 10 arterna ega apothecia lecanorina (disco sæpe perminuto), sporæ simplices, spermatia minuta, anguste ellipsoidea. Denna olikhet synes mig vara fullt tillräcklig för generisk åtskilnad, hvarföre jag för *P. iocarpa* och *permiscens* får föreslå genusnamnet *Cryptothele*.

60. *Ephebe spinulosa* n. sp.: thallo atro l. fusconigro, humido obscure olivaceo, ruguloso, decumbente, ramosissimo, apicem versus spinuloso l. verruculoso; apotheciis globosis l. centro impresso subglobosis, diam. 0,25—35 mm.; hypothecio subincolorato; paraphysisibus capillaribus, laxe cohærentibus, articulatis, apice levissime incrassatis et, ubi discus impressus, sordide smaragdulis, alias omnino hyalinis; gelatina hym. jodo vinosæ rubente; sporis in ascis subcylindricis octonis, una serie vulgo dispositis, ovoideis l. ellipsoideis, 0,009—11 mm. longis et 0,0045—50 mm. latis.

På fuktiga klippor kring Pasvigelv i Syd-Varanger (Ö. Finmark.), i synnerhet i stor mängd på stenar och klippor vid flodstranden straxt nedom ryska kapellet Boris Gleb.

Bland de tre förut kända *Ephebe*-arterna öfverensstämmer denna närmast med *E. pubescens* till följe af thalli fullkomligt lika inre byggnad. Genom en kortare, något mera robust thallus och en mängd ofvan anförda karakterer skiljes den dock mycket lätt från denna och genom thalli afvikande inre byggnad från de tvenne andra (jfr. Bornet, Ann. Sc. Nat. 3, XVIII p. 170—2). Särskildt intresse erbjuda spermogonierna, om hvilka detta slägtes monograf, Dr Bornet, till hvilken jag sändt denna art och som äfven erkänt dess arträtt, i bref yttrar: "J'ai trouvé avec un vif intérêt que votre plante présente un nouveau mode d'arrangement des spermogonies et des apothecies. Dans l'*Ephebe pubescens* les thèques et les spermaties sont séparées et parties sur des individus distincts; dans l'*Eph. solida* elles sont séparées mais réunies sur le même individu; dans l'*Eph. spinulosa* elles

m'ont paru, dans quatre apothecies que j'ai dissiquées, contenues dans une seule et même cavité." Samma förhållande har jag funnit ega rum hos en mängd af mig undersökta apothecier. Spermatierna äro lineära, raka, 0,003—4 mm. långa och ungef. $\frac{1}{3}$ så breda, fästade på långa, smala, enkla sterigmata.

(Forts.)

Literatur-Öfversigt.

1. Svensk botanisk literatur 1865.

(Af Th. O. B. N. KROK.)

A. I Sverige tryckta arbeten eller uppsatser.

- Almqvist, S.*, Om de Svenska hafstrandsformerna af släktet *Agropyrum* (i Bot. Not. 1865, sidd. 146—155).
- Andersson, N. J.*, Inledning till Botaniken. — — — Andra häftet. Med 58 [på omslagsarket: 60] tafloer i träsnitt. — Andra upplagan. — Stockholm. — Iwar Hæggströms Boktryckeri. — 139 och 1 sid. 8:o.
- Iakttagelser öfver de odlade växterna och Skogsträden i Luleå-elfvens område (i Kongl. Landbruks-Akademiens Tidskrift 1865, sidd. 65—88).
- Arrhenius, J.*, Elementarkurs i Botaniken. Femte upplagan. — Stockholm, Tryckt hos E. Westrell. — Tit., 6 och 346 sidd. 8:o.
- Ann.* Den till denna upplaga hörande atlas utgafs redan 1863. (Jfr förra literaturförteckn.).
- Berggren, Sven*, Iakttagelser öfver mossornas könlösa fortplantning genom groddknoppar och med dem analoga bildningar. Akademisk afhandling — — — Lund, tryckt uti Berlingska Boktryckeriet. — Tit. och 33 sidd. + IV Tabb. 4:o.
- Ann.* Afhandl. är äfven intagen i: Acta Universitatis Lundensis. Lunds Universitets års-skrift. 1864. Mathematik och Naturvetenskap [Lund 1864—5] V. 1, 30 och 3 sidd. + (V) Tab. I—IV.
- Blomberg, O. G.*, Några ord om Hjälmardalens vegetation (i Bot. Not. 1865, sidd. 161—165).
- En svensk rikblommande växt (anf. st., sid. 187).

- F[orsander], J.*, När föddes Carl von Linné den äldre? (i Bot. Not. 1865, sidd. 117—119).
- Fries, E.*, Anvisning till observationer rörande några Skandinaviska växter (i Bot. Not. 1865, sidd. 3—6, 121—125, 174—177).
- [—] Sveriges ätliga och giftiga svampar [tecknade efter naturen under ledning af E. Fries utgifna af Kongl. Vetenskaps-Akademien]. 8. [Stockholm, P. A. Norstedt & söner], sidd. 37—40 fol. + pl. LXIV—LXXXIII.
- Fries, Th. M.*, Botaniska Notiser för år 1865 — — —. Upsala, Kongl. Akad. Boktryckeriet. — Tit., 2 och 188 sidd. 8:o.
- Arm.* Större uppsatser i denna tidskrift af utgifvaren: "En botanisk resa i Finnmarken 1864", (sidd. 6—16, 27—38, 42—58) och "Nya Skandinaviska Lafarter" (sidd. 38—40, 99—102, 109—113, 181—184). [Sistnämnde afhandl. ej afslutad].
- Fristedt, R. F.*, Bidrag till kännedomen af Skandinavians Woodsia-arter (i Bot. Not. 1865, sidd. 16—23).
- Förhandlingar vid de Skandinaviska Naturforskarnes nionde möte i Stockholm från den 8 till den 15 Juli 1863. — Stockholm. P. A. Norstedt & Söner. — VIII och 749 sidd. 8:o [Botanik: sidd. 363—377.]
- Ann.* Innehålla referat af meddelanden af:
- Andersson, N. J.*, om *Carex rufina* (sid. 365), rotbildning i stammens inre af en lind (s. 366), svårigheterna att i vissa mera mångformiga växtslägten bestämma de rätta arterna (ss. 367—69);
- Fries, Th. M.*, om parasitiska alger hos lafvarne (s. 366);
- Kindberg, N. C.*, iakttagelser under en botanisk resa till Dovrefjäll (s. 373);
- Krok, Th. O. B. N.*, karakteristiska växtformer för sydvestra Norge (ss. 376—77);
- Lindberg, S. O.*, om rotbildning i stammens inre af en *Aesculus* (s. 366), mossornas s. k. blomma (ss. 373—75);
- Lindblad, M. A.*, om Hymenomyceternas system isynnerhet och växtverldens i allmänhet (ss. 365—66);
- Lindeberg, C. J.*, om *Carex hæmatolepis* (s. 364), *Ruppia maritima* (s. 365), några för Sverige nya eller intressanta växter (s. 376). — M. fl.
- Förteckning öfver Skandinavians Phanerogamer, Thallogamer och Characeer. — 32 sidd. 8:o. [På omslagsarket samma titel samt:] jemte uppgift på det relativa värde, de ega inom Lunds Botaniska Förening. — Lund, Berlingska Boktryckeriet.
- Hellbom, P. J.*, Lichenologiska anteckningar från en resa i Luleå Lappmark (i Kongl. Wet.-Ak. Öfvers. 1865, sidd. — —).
- [*Iggberg, W.*], Vilda blommor. [Tillägg på omslagsarket:] Ett urval ur den svenska floran för nybegynnare i botanik. — Stockholm, Iwar Hæggströms Botryckeri. — 64 sidd. 8:o.

- Kindberg, N. C.*, Svar på Herr J. A. Lefflers uppsats om *Lepigona* (i Bot. Not. 1865, sidd. 129—131).
- Krok, Th. O. B. N.*, Inom Sverige utkommen botanisk literatur. År 1859—64 (i Bot. Not. 1865, sidd. 59—69, 85—86). — I Utlandet 1859—64 utkommen botanisk literatur af Svenska Författare (anf. st., sidd. 87—88).
- Ann.* Båda äro i aftryck sammanfattade under titel: Svensk botanisk literatur 1859—64. — Upsala, Kongl. Akad. Boktryckeriet. — 15 sidd. 8:o.
- Förteckning på Lärarne i Naturalhistoria vid Sveriges högre samt 5-klassiga Läroverk 1865 (anf. st., sidd. 70—72).
- Leffler, J. A.*, Bidrag till kännedomen om de Skandinaviska arterna af växtsläktet *Lepigonum* (i Bot. Not. 1865, sidd. 89—98).
- Anmärkningar vid Lektor Kindbergs svar angående *Lepigona* (anf. st., sidd. 177—81).
- Lindberg, S. O.*, Adnotationes bryologicæ (i Bot. Not. 1865, sidd. 73—81).
- Är *Hydrocharis* tvåbyggare? (anf. st., sidd. 108—109).
- *Anomodon apiculatus* Br. & Sch. et *Fimbriaria Lindenbergi* Cord., novæ Floræ Scandinaviæ cives (anf. st., sidd. 125—127).
- Om äkta parasitiska former bland mossorna (anf. st., sidd. 127—129).
- *De Hypno elegante* Hook. (anf. st., sidd. 137—146).
- Malmgren, A. J.*, Om E. Durands så kallade "Grinnell-lands flora" (i Bot. Not. 1865, sidd. 169—174).
- Nyman, C. F.*, Supplementum Sylloges floræ europææ. — Oerebroæ. Sump-tu et typis N. M. Lindh. — VI och 78 sidd. 8:o maj.
- (*Olbers, E. W.* och) *Lindeberg, C. J.*, Om Bohusläns Torfmossar (Bil. 1 till Götheborgs och Bohusläns Kongl. Hushållnings-Sällskaps handlingar. År 1864, sidd. 49—64 + Bilaga).
- v. Post, H.*, Fynd af en fossil svamp (i Bot. Not. 1865, sidd. 82—84).
- Sandén, P. Fr.*, Morphologiska iakttagelser öfver Bladknopparne hos några Polygonæ. Akademisk afhandling — — — Lund, tryckt uti Berlingska Boktryckeriet. — Tit. och 32 sidd. + II Tabb. 4:o.
- Ann.* Afhandl. är äfven intagen i Acta Universitatis Lundensis. — Lunds Universitets års-skrift 1864. Matematik och Naturvetenskap [Lund 1864—5] IV. 1, 29 och 3 sidd. + (IV) Tab. I—II.
- Scheutz, N. J.*, Om Svenskar, efter hvilka Växtsläkten blifvit uppkallade (i Bot. Not. 1865, sidd. 135—136, 184—186).
- Stenhammar, Chr. (†)*, Bidrag till några af de i Lichenes Sueciæ Exsiccati, Fasc. VII och VIII utgifna lafarters synonymi och historia (i K. Wet.-Ak. Öfvers. 1865, sidd. 231—237).
- Thedenius, K. Fr.*, *Polystichum dilatatum* (Sw.), en inom Skandinavien hittills förblandad art (i Bot. Not. 1865, sidd. 41—42).

- Theorin, G. R. A.*, Växtgeografisk skildring af Södra Halland. Akademisk afhandling — — —. Lund, tryckt uti Berlingska Boktryckeriet. — Tit., XVI och 32 sidd. 8:o.
- Zetterstedt, J. E.*, Echinosperrum deflexum och Vicia pisiformis funna i Småland (i Bot. Not. 1865, sid. 120).

(Exsiccater.)

- [*Fries, E.*, Herbarium normale plantarum rariorum et criticarum Sueciæ. Fasc. XVI.]
Ann. Till denna fasc., som jemte titel äfven saknar tryckningsort och årtal, är fogad 1 sid. fol., utgörande "Conspectus Fasciculi decimi sexti 1858—1864".
- Fries, Th. M.*, Lichenes Scandinaviæ rariores et critici exsiccati, — — — Fasc. III. N:o 51—75. — Upsaliæ. Reg. Acad. Typographus. — Tit. och 1 sid. 4:o.
- Fristedt, R. F.*, Sveriges Pharmaceutiska Växter med pharmakologiska upplysningar. Tredje Fascikeln. Upsala, Edqvist & Berglund. — 1 sid. fol.
- " " " Fjerde Fascikeln. Anf. st. och boktr. — 1 sid. fol.
- Hartman, Rob.*, Bryaceæ Scandinaviæ exsiccatae. Fasciculus XI. — Gevaliæ. A. P. Landin. — Tit. och 1 sid. 4:o.
- " " " Fasciculus XII. Anf. st. och boktr. — Tit. och 1 sid. 4:o.
- Stenhammar, Chr.* (†), Lichenes Sueciæ exsiccati editio altera. Fasciculus VII [på omslaget N:o 181—210]. Tit. och 2 sidd. 4:o [utan tryckningsort och årtal].
- " " " Fasciculus VIII [på omslaget N:o 211—240]. Tit. och 2 sidd. 4:o [som föregående].

B. I Utlandet tryckta uppsatser.

α. Original-uppsatser.

- Andersson, N. J.*, Gramineæ (i Walpers, Annales Botanices systematicæ ed. C. Mueller, Tom. VI, fasc. VII, sidd. 961—1072. [Fortsättning från föreg. häfte].
- Fries, Th. M.*, Noch eine Bemerkung über *Biatora campestris* Fr. (i Flora 1865, sidd. 24—26).
- Krok, Th. O. B. O.* (et *Lange, Joh.*), *Valerianella* (i Prodr. Floræ Hispanicæ auct. M. Willkomm et J. Lange, vol. II, sidd. 7—11).

β. Öfversättningar eller aftryck.

- Fries, Th. M.*, Eine botanische Reise in Finnmarken 1864. (Aus dem Schwedischen der "Botaniska Notiser", — — — 1865, übersetzt von *A. v. Krenpelhuber* in München) in Flora 1865, sidd. 289—295, 305—311, 346—349, 358—364, 391—396, 403—410.
- Neue Flechtenarten. (Aus dem Schwedischen der "Botaniska Notiser" für 1863 — — — übersetzt von *A. v. Krenpelhuber* in München) anf. st., sidd. 340—346.

- Fries, Th. M.*, Ein Beitrag zur Flechtenflora Skandinaviens. (Aus dem Schwedischen der Oefvers. af K. Wet.-Akad. Förh. 1864, N:o 5 übersetzt von *A. v. Krempelhuber* in München) anf. st., sidd. 481—489.
- Neue scandinavische Flechtenarten (Aus dem Schwedischen der "Botaniska Notiser" — — — 1865 — — übersetzt von *A. v. Krempelhuber* in München) anf. st., sidd. 508—511, 537—540.
- Ångström, Johann*, Species novæ (Meddeladt. den 13 April 1864) i Hedwigia 1865, sidd. 173—175 [Jfr K. Wet.-Akad. Öfvers. 1864.]

Tillägg till föreg. literatur-förteckning.

År 1860.

- Fries, E.*, Reliquiæ Afzelianæ, sistentes Icones Fungorum, quos in Guinea collegit et in ære incisas excudi curavit *Adamus Afzelius*. — Upsaliæ, Edqvist & Soc. — 6 sidd. + 12 Tabb. fol.

År 1862.

- Schagerström, J. A.*, Lärobok i Skandinaviens Växtfamiljer, med tillägg af de märkligaste utländska, efter det Friesiska systemet. — Tredje öfversedda och tillökta Upplagan. — Upsala. Tryckt hos P. Hanselli. — 134 sidd. 8:o.

År 1863.

- Fries, E.*, Index seminum e messe anni 1862 ab horto Upsaliensi oblaturum. Upsaliæ, C. A. Leffler. — 4 sidd. 4:o.
- Lindberg, S. O.*, Aetheriska oljors förekommande i lefvermossor (i Pharmaceutisk Tidskrift 1863, sidd. 49—50). [Jfr Flora 1862].

År 1864.

- Gosselman, C. A.*, Zoologiska och Botaniska Iakttagelser inom Blekinge, hvilka, jemte satser i de öfriga Naturvetenskaperna och Modernmålet — — — Lund, Håkan Ohlssons Boktryckeri. — Tit. och 16 sidd. 8:o. [Botaniska Iakttagelser: sidd. 11—16].
- Några iakttagelser om närmaste Mariestads-Traktens Fanerogamer och Ormbunkar, upptecknade till hjälpreda för Mariestads skolungdom vid botaniska exkursioner. — Mariestad. Tryckt hos Abr. A. Berg & Komp. — Tit., 41 + 1 sid. 12:o.

* * *

"Några växtmorfologiska iakttagelser" af *S. O. Lindberg*. (Jfr lit.-fört. för 1864) hafva icke blifvit tryckta.

Åtskilliga omständigheter, bland hvilka i främsta rummet den genom årets Philosophic Doctors-promotion å boktryckeriet förorsakade brådskan, hafva vållat denna tidskrifts försenade utgifvande, hvarför anhålles om pränumeranternes benägna öfverseende. N:o 5 är redan under arbete och skall med det allra snaraste utgifvas.